

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 2002

Vyhlásené: 26. 09. 2002

Časová verzia predpisu účinná od: 15. 01. 2022

Obsah dokumentu je právne záväzný.

543

ZÁKON

z 25. júna 2002

o ochrane prírody a krajiny

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

PRVÁ ČASŤ ÚVODNÉ USTANOVENIA

§ 1

Predmet zákona

(1) Tento zákon upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí, ako aj práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb pri ochrane prírody a krajiny s cieľom dlhodobo zabezpečiť zachovanie prírodnej rovnováhy a ochranu rozmanitosti podmienok a foriem života, prírodných hodnôt a krás a utvárať podmienky na trvalo udržateľné využívanie prírodných zdrojov a na poskytovanie ekosystémových služieb, berúc do úvahy hospodárske, sociálne a kultúrne potreby, ako aj regionálne a miestne pomery.

(2) Ak tento zákon neustanovuje inak, vzťahujú sa na ochranu zložiek životného prostredia⁹⁾ osobitné predpisy.⁹⁾

(3) Tento zákon sa nevzťahuje na ochranu

- a) poľnohospodárskych plodín a kultúr,⁶⁾
- b) hospodársky významných druhov a rodov rastlín a zvierat,⁷⁾
- c) rastlinných a živočíšnych škodcov vonkajšej a vnútornej karantény,⁸⁾
- d) rastlinných a živočíšnych pôvodcov nákaz a ochorení ľudí a zvierat.⁹⁾

§ 2

Základné pojmy

(1) Ochranou prírody a krajiny sa podľa tohto zákona rozumie starostlivosť štátu, právnických osôb a fyzických osôb o voľne rastúce rastliny, voľne žijúce živočíchy a ich spoločenstvá, prírodné biotopy, ekosystémy,¹⁰⁾ nerasty, skameneliny, geologické a geomorfologické útvary, ako aj starostlivosť o charakteristický vzhľad a využívanie krajiny. Ochrana prírody a krajiny sa realizuje najmä obmedzovaním a usmerňovaním zásahov do prírody a krajiny vrátane ochrany prírodných procesov, podporou a spoluprácou s vlastníkmi, správcami a užívateľmi pozemkov, ako aj spoluprácou s orgánmi štátnej správy, obcami, samosprávnymi krajmi, štátnymi odbornými organizáciami, vedeckými inštitúciami a mimovládnyimi organizáciami,^{10a)} ktorých predmetom

činnosti je ochrana prírody a krajiny. Ochrana prírody a krajiny sa podľa tohto zákona realizuje vo verejnom záujme.

(2) Na účely tohto zákona sa považuje za

- a) územný systém ekologickej stability taká celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho alebo miestneho významu,
- b) zložky ekosystémov horniny a nerasty,¹¹⁾ reliéf, pôda, voda, ovzdušie, rastlinstvo, živočíšstvo a antropické objekty a látky; zložky sa skladajú z prvkov ekosystémov, ktorými sú najmä jedince druhov rastlín, živočíchov, nerastov a skamenelín, ich časti a vývinové štádiá, tvary reliéfu, pôdne typy, jazerá, vodné toky, pramene, ponory, gejzíry, formy osídlenia a využitia krajiny,
- c) významný krajinný prvok taká časť územia, ktorá utvára charakteristický vzhľad krajiny alebo prispieva k jej ekologickej stabilite, najmä les, rašelinisko, brehový porast, jazero, mokrad', rieka, bralo, tiesňava, kamenné more, pieskový presyp, park, aleja, remíza,
- d) biocentrum ekosystém alebo skupina ekosystémov, ktorá vytvára trvalé podmienky na rozmnožovanie, úkryt a výživu živých organizmov a na zachovanie a prirodzený vývoj ich spoločenstiev,
- e) biokoridor priestorovo prepojený súbor ekosystémov, ktorý spája biocentrá a umožňuje migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a ich spoločenstiev, na ktorý priestorovo nadväzujú interakčné prvky,
- f) interakčný prvok určitý ekosystém, jeho prvok alebo skupina ekosystémov, najmä trvalá trávna plocha, močiar, porast, jazero, prepojený na biocentrá a biokoridory, ktorý zabezpečuje ich priaznivé pôsobenie na okolité časti krajiny pozmenenej alebo narušenej človekom,
- g) mokrad' územie s močiarimi, slatinami alebo rašeliniskami, vlhká lúka, prírodná tečúca voda a prírodná stojatá voda vrátane vodného toku a vodnej plochy s rybníkmi a vodnými nádržami,
- h) druh aj poddruh alebo nižšia taxonomická jednotka rastlín alebo živočíchov,
- i) voľne rastúcu rastlinu (ďalej len „rastlina“) jedinec rastlinného druhu alebo druhu húb, ktorého populácia sa udržiava samovoľne, a to i v prípade jeho držby alebo pestovania mimo jeho prirodzeného výskytu v biotopoch,
- j) voľne žijúceho živočícha (ďalej len „živočích“) jedinec živočíšneho druhu, ktorého populácia sa udržiava samovoľne, a to aj v prípade jeho držby vrátane chovu v ľudskej opatere,
- k) jedinca rastlina alebo živočích určitého druhu, živý alebo mŕtvy, všetky jeho časti a vývinové štádiá, ako aj akýkoľvek výrobok a tovar, pri ktorom je zo sprievodnej dokumentácie, obalu, štítku alebo z akýchkoľvek iných okolností zrejmé, že je vyrobený z častí rastlín alebo živočíchov tohto druhu,
- l) chov v ľudskej opatere držba živočíchov, ktorej výsledkom je rozmnožovanie živočícha,
- m) drevinu rastúcu mimo lesa (ďalej len „drevina“) strom alebo ker vrátane jeho koreňovej sústavy rastúce jednotlivo alebo v skupinách mimo lesného pozemku,¹²⁾
- n) genofond súbor dedičných vlastností rastlín a živočíchov,
- o) osobitne chránenú časť prírody a krajiny časť prírody a krajiny, ktorou sú chránené druhy (§ 33), vybrané druhy rastlín a živočíchov (§ 37), chránené územia a ich ochranné pásma (§ 17 a § 24), územia európskeho významu (§ 27), územia medzinárodného významu (§ 28b), súkromné chránené územia a ich ochranné pásma (§ 31) a chránené stromy a ich ochranné pásma (§ 49),

- p) sfahovavý druh druh, pre ktorého populáciu alebo jej časť platí, že väčší počet jej jedincov sa cyklicky a predvídateľne pohybuje na väčšie vzdialenosti, pričom presahuje hranice Slovenskej republiky,
- q) prírodný biotop suchozemské alebo vodné územie prírodného alebo poloprírodného charakteru rozlíšené geografickými, abiotickými a biotickými charakteristikami,
- r) biotop európskeho významu prírodný biotop, ktorý je v Európe ohrozený vymiznutím alebo má malý prirodzený areál, alebo predstavuje typické ukážky jednej alebo viacerých biogeografických oblastí Európy,
- s) biotop národného významu prírodný biotop, ktorý nie je biotopom európskeho významu, ale je v Slovenskej republike ohrozený vymiznutím alebo má malý prirodzený areál, alebo predstavuje typické ukážky biogeografických oblastí Slovenskej republiky,
- t) prioritný biotop biotop európskeho významu, ktorého ochrana má zvláštny význam vzhľadom na podiel jeho prirodzeného výskytu v Európe,
- u) stav prírodného biotopu súhrn vplyvov pôsobiacich na prírodné biotopy a ich typické druhy, ktoré ovplyvňujú ich prirodzený areál, štruktúru a funkciu, rovnako ako dlhodobé prežívanie ich typických druhov,
- v) biotop druhu prostredie definované špecifickými abiotickými a biotickými faktormi, v ktorom druh žije v ktoromkoľvek štádiu jeho biologického cyklu,
- w) druh európskeho významu
 1. druh voľne žijúceho vtáka prirodzene sa vyskytujúci na európskom území členských štátov Európskej únie, ktorý je, zohľadňujúc trendy a kolísanie početnosti jeho populácie,
 - 1a. ohrozený vyhynutím,
 - 1b. zraniteľný špecifickými zmenami jeho biotopu,
 - 1c. vzácny vzhľadom na jeho málo početnú populáciu alebo obmedzené rozšírenie na tomto území, alebo
 - 1d. druhom vyžadujúcim si zvláštnu pozornosť z dôvodu špecifického charakteru jeho biotopu(ďalej len „druh vtáka európskeho významu“),
 2. iný druh živočícha alebo druh rastliny prirodzene sa vyskytujúci na európskom území členských štátov Európskej únie, ktorý je
 - 2a. ohrozený, s výnimkou druhov, ktorých prirodzený areál je na tomto území okrajový, a ktoré nie sú ohrozené alebo zraniteľné v západnej palearktiskej oblasti,
 - 2b. zraniteľný, ktorý bude pravdepodobne v blízkej budúcnosti ohrozený, ak naň budú naďalej pôsobiť ohrozujúce faktory,
 - 2c. vzácny, s málo početnou populáciou, vyskytujúci sa na geograficky ohraničených územiach, alebo riedko rozptýlený v rozsiahlejších areáloch, ktorý nie je zatiaľ ohrozený alebo zraniteľný, ale ktorý sa dostal do nebezpečenstva, alebo
 - 2d. endemický, vyžadujúci zvláštnu pozornosť z dôvodu špecifického charakteru jeho biotopu alebo z dôvodu možného vplyvu jeho využívania na jeho biotop alebo stav,
- x) druh národného významu druh živočícha alebo rastliny, ktorý nie je druhom európskeho významu, ale ktorý je v Slovenskej republike
 1. ohrozený,
 2. zraniteľný, o ktorom sa predpokladá, že v blízkej budúcnosti bude ohrozený, ak naň budú naďalej pôsobiť ohrozujúce faktory,

3. vzácny, s málo početnou populáciou, ktorý nie je zatiaľ ohrozený alebo zraniteľný, ale ktorý sa dostal do nebezpečenstva, alebo
 4. endemický, reliktný a vyžadujúci zvláštnu pozornosť z dôvodu špecifického charakteru jeho biotopu,
- y) prioritný druh európskeho významu, ktorého ochrana je nevyhnutná vzhľadom na jeho malý prirodzený areál v Európe,
- z) stav druhu súhrn vplyvov pôsobiacich na príslušný druh, ktoré môžu ovplyvniť dlhodobé rozšírenie a početnosť jeho populácie,
- za) lokalitu geograficky určené územie, ktorého hranice sú jasne vymedzené,
- zb) vybrané domestikované živočíchy - kone, osly a ich krížence, dobytok, ošípané, ovce, kozy, hydina, bežce, králiky a kožušinové živočíchy,
- zc) živočích, ktorý unikol, živočích držaný človekom, ktorý sa od svojho držiteľa svojvoľne vzdialil bez návratu,
- zd) uzatvorený objekt stavba alebo zariadenie, ktoré zabraňuje vybraným domestikovaným živočíchom vo voľnom pohybe mimo tejto stavby alebo zariadenia, napríklad budova, ohrada, dvor, oplotený pozemok,
- ze) nájomcu aj vypožičiavateľ alebo podnájomca, ak je zapísaný v katastri nehnuteľností formou poznámky,⁶⁵⁾
- zf) ekosystémové služby prínosy a úžitky, ktoré poskytujú prirodzene fungujúce ekosystémy,
- zg) väčším počtom vlastníkov sa rozumie najmenej 50 vlastníkov,
- zh) zelenú infraštruktúru sieť prírodných a poloprírodných prvkov, predovšetkým plôch zelene a vodných ekosystémov, ktorá je vytváraná a spravovaná tak, aby poskytovala široký rozsah ekosystémových služieb, s osobitným zreteľom na zabezpečenie biologickej rozmanitosti, ekologickej stability a priaznivého životného prostredia a prepojenie urbanizovaného prostredia s okolitou krajinou,
- zi) zelený park územie so súvislými plochami drevinovej a inej vegetácie poskytujúce prostredie pre biodiverzitu v urbanizovanom prostredí, ktoré je územným plánom vymedzené na tento účel,
- zj) zelenú strechu vrchná časť budovy alebo inej stavby pokrytá vegetáciou, ktorá poskytuje prostredie pre biodiverzitu v urbanizovanom prostredí,
- zk) ekodukt objekt, ktorý prekonáva umelú prekážku v migračných trasách živočíchov a ktorý slúži ich migrácii a zároveň znižuje negatívne dopady fragmentácie krajiny,
- zl) hendikepovaného chráneného živočícha chránený živočích, ktorý v dôsledku poranenia, poškodenia, choroby, straty rodiča alebo iných okolností nie je schopný dočasne alebo trvalo samostatne prežiť vo voľnej prírode,
- zm) prírodné procesy procesy pôsobiace bez priameho vplyvu človeka, ktoré podmieňujú dynamiku vývoja ekosystémov, ich špecifickú štruktúru a funkcie a vytvárajú predpoklady pre zachovanie biologickej rozmanitosti a funkcií ekosystémov,
- zn) ochranu prírodných procesov súbor opatrení, ktorými sa obmedzuje a zakazuje vykonávanie činností, ktoré môžu narušiť prirodzený priebeh prírodných procesov, na takej rozlohe územia Slovenskej republiky, ktorá zabezpečí, že biologická rozmanitosť v podmienkach Slovenskej republiky nebude klesať.

DRUHÁ ČASŤ

VŠEOBECNÁ OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

§ 3

Základné práva a povinnosti pri všeobecnej ochrane prírody a krajiny

(1) Každý je povinný chrániť prírodu a krajinu pred ohrozovaním, poškodzovaním a ničením a starať sa podľa svojich možností o jej zložky a prvky na účel ich zachovania a ochrany, zlepšovania stavu životného prostredia a vytvárania a udržiavania územného systému ekologickej stability.

(2) Významný krajinný prvok možno užívať len takým spôsobom, aby nebol narušený jeho stav a nedošlo k ohrozeniu alebo k oslabeniu jeho ekologickostabilizačnej funkcie.

(3) Vytváranie a udržiavanie územného systému ekologickej stability je verejným záujmom. Podnikatelia¹⁴⁾ a právnické osoby, ktorí zamýšľajú vykonávať činnosť, ktorou môžu ohroziť alebo narušiť územný systém ekologickej stability, sú povinní zároveň navrhnúť opatrenia, ktoré prispievajú k jeho vytváraniu a udržiavaniu.¹⁵⁾

(4) Podnikatelia a právnické osoby, ktorí svojou činnosťou zasahujú do ekosystémov, ich zložiek alebo prvkov, sú povinní na vlastné náklady vykonávať opatrenia smerujúce k predchádzaniu a obmedzovaniu ich poškodzovania a ničenia.

(5) Podnikatelia a právnické osoby sú povinní opatrenia podľa odsekov 3 a 4 zahrnúť už do návrhov projektov, programov, plánov a ostatnej dokumentácie vypracúvanej podľa osobitných predpisov.¹⁶⁾

§ 4

Všeobecná ochrana rastlín a živočíchov

(1) Každý je pri vykonávaní činnosti, ktorou môže ohroziť, poškodiť alebo zničiť rastliny alebo živočíchy, alebo ich biotopy, povinný postupovať tak, aby nedochádzalo k ich zbytočnému úhynu alebo k poškodzovaniu a ničeniu.

(2) Ak činnosť uvedená v odseku 1 vedie k ohrozeniu existencie druhov rastlín a živočíchov alebo k ich degenerácii, k narušeniu rozmnožovacích schopností alebo k zániku ich populácie, štátny orgán ochrany prírody a krajiny (ďalej len „orgán ochrany prírody“) túto činnosť po predchádzajúcom upozornení obmedzí alebo zakáže.

(3) Zakazuje sa odchyť ať a usmrcovať živočíchy na miestach ich prirodzeného výskytu. Tento zákaz neplatí, ak sa odchyť alebo usmrcovanie uskutočňuje v súvislosti s vykonávaním vedeckovýskumnej činnosti alebo ak hrozí bezprostredné ohrozenie života alebo zdravia človeka alebo poškodenie jeho majetku, alebo ak to ustanovujú osobitné predpisy¹⁷⁾ alebo tretia časť tohto zákona.

(4) Každý, kto buduje alebo plánovane rekonštruuje nadzemné elektrické vedenie, je povinný použiť také technické riešenie, ktoré bráni zraňovaniu a usmrcovaniu vtákov.

(5) Ak dochádza k preukázateľnému zraňovaniu alebo usmrcovaniu vtákov na elektrických vedeniach alebo telekomunikačných zariadeniach, môže orgán ochrany prírody rozhodnúť, aby ich správca vykonal technické opatrenia zabraňujúce ich zraňovaniu a usmrcovaniu.

(6) Každý, kto buduje vodnú stavbu alebo líniovú stavbu, ktorá môže ohroziť zabezpečenie priaznivého stavu populácií druhov živočíchov v ich prirodzenom areáli v dôsledku narušenia alebo